

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Kontxita Elu Arantzamendi

*Ondarroa,
Bizkaia (1937)*

Aurkibidea

Biografia

Ondarroako moilan jaio zen arrantzale familia batean: ama sare-konpontzailea eta neskabila izandako armaginaren alaba zuen eta bere aita arrantzalea zen. Aititaren ordeztu bere amak hartu zituen familiako bajurako txalupen ardura. Umetan 12 urtera arte Eskola barrian ibili zen. Hala ere, laster heldu zion familiako zereginari, zortzi urterekin antxoei burua kentzen hasi baitzen eta hamar urte zituenerako hasita zegoen sareak josten ikasten eta neskabila, "krixada", lanetan. 45 urtera arte sare-konpontzaile lanetan aritu zen. Senarra Arteta baserriko Arkotxatarra du.

Zintak

OND-014

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-02-24
- **Iraupena:** 66 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea
- **Transkribatzailea(k):** Bedialauneta Somoza, Oihane - Tejado, Leize - Etxebarria Anakabe, Unai - Aranbarri, Leire - Bedialauneta, Aitor - Solabarrieta, Edurne - Larrañaga, Leire - Lasarte Akarregi, Beñat

OND-015

- **Proiektua:** Lea-Artibaiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-02-24
- **Iraupena:** 23 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Nebak umetatik itsasoan

- **Erref:** OND-014/002
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:01:44. **Bukatu:** 00:03:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

<p>Bere aitona-amonak txalupa bi zituzten: Milagritos eta San Isidro. Bere neba bat 11 urterekin, etxean ezer esan barik, osaba batekin joan zen itsasora; beste neba be 13rekin joan zen. Bisigutara joan ziren eta bere ama bisigutarako tertzak egiten egoten zen.</p>

Transkripzioa

-Aumak eta attittak eukela...

-Bai, txalopa bi. Bata zan "Klotilde", ez, "Milagritos" eta "San Isidro" handixaua. "Milagritosek" atrapatzen banaz, "San Isidro" makalaua zan ta, bueno, dana dala. Gero horrek, hor ebiltzen zan gurin atte eta osabak eta anaxe bi be bai zaharrenak, ze anaxeik zaharrena hamaike urte t'erdiaz jun zan itsosa, amai esan baik, osabaz itsosa. Ta anaxe zaharraua, ikusi banin gazti, hamaike t'erdia eukan eta bestik hamahiru. Ordun hamahiru urteku be ba itsosa junz an. Gurin amak esate eban leleengoko soldata, soldata erdixe emoten zan lehen, eta soldata erdixaz ba zinke erosi eban jabonaduri eitteko, ia nahibeste ume giñan-ta. Eta gero ba. Ta juten zin besiuta, ta besiutan akordaten na beti gurin ama tertzak eitten-ta eoten zan besiutako: tabli ipini maxan, etxin lehena eitten zin tertzak eta karnati ekarri ta holako gauzak...

2. Emakumeak tertzak egiten, despeskan, sareak konpontzen...

- **Erref:** OND-014/003
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:03:00. **Bukatu:** 00:05:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

<p>Bisigutarako tertzak egin ostean bere ama antxoan despeskan aritzen zen. Gerora bolintxan hasi ziren, gaur egungo baino sare txikiagoekin. Harizkoak zirenez, tindatu egin behar izaten ziren. Astebururo lana izaten zuten: tindatu eta sikatzeko eskegi. Etxeko txalupetan bera eta ama aritze ziren josten. Bere ama zen sare-konpontzaileen arduraduna, maistra; gerora, bere koinata izan zen. Goizeko seiatarako joaten zen portura.</p>

Transkripzioa

-Eta ba besiuko denpori gero pasa zan ta gero saritan be bai, antxoatan, ni txikixe nittala ni neu ez baiñe akordate na. Despikzan ta ibiltzen zin, horrek jakingo zue bestik esanda ez? Saritan, despikzan... Ta gero urte eben ba bolintxea, txalopak, bolintxa. Ta bolintxin zin sarik txikixak, on aldin txikixak, ta zin harizkuk, ta horrek en bir ixaten zin tintxa. Hamaike buelta ein dou tintxalekure jun, tintxa, esei, sikatu, hartu ostabe, tintxa... Nahibeste bidar tintta bir ixaten zan kolori hartzeko ta ze usteldu engo litxake eingo zan bestelanik-eta. Ta gero horrek sariok asteazkan guztittan, antxoan bentzat, asteazkan guztittan, ata en bir ixaten zin, ze usteldu

engozin-ta. Ta ordun asteazkanetan beti zapatu eta domeka biharra geunkan, ostin be bai, baiñe zapatun de domekan jai. Agetan eseitte zin sarik eta ba zuluk /topateskun/ topate oskun attak eta zulo txikixak zintta zurixak /ipintxeskun/ ipintxen oskun ta zuluk eitten zapatu ta domeki. Ta gero ba ostontzin bodegan egunero, ama ta ni gaiñea beti. Apurtu ta aberixak eta zinin ba jenti etorten zin, sare-konpontzallik, baiñe bestelanik ama ta neu ixaten giñan ba etxeko morun baakixu. Eta ba hoixe. Gero hasi giñan ba handik denpora batea, urtik pasaten urtik pasaten, ba gero beste batzuta be juten nittan ni sari konpontzea. Ta, ba ze esango dotsut ba? Gero koiñati be sari konpontzalle ein zan da amak guri, maixtri bera zan ama, berak eitten eban dana. Ta ha erretira zanin ba koiñati hasi zan maixtra morun hori. Ta gero hareaz, ha hasten zan beste guztitta be bai ta etten gendun molli be bai, mollako krixadatzi eta sari konpontzen. Ta honek ume kottauak zinin gero ezkondu ta gero, behin o behin, sarri esaten dotset /esatetset/ zemat bidar ba mollar, goixeko seiretan bajaten giñan arraiñak hori eittea. Ta gero trañak apurtute akarrela, “aiba trañak”. “Ai”, orduai beatu beti ta: “umik han eongori zain” de aringaingan. Ta aurtxe eoten zin zain. “Ala etorri kottauok”, emon jateku, ipini platerak eta pare bat jateko ata ta “zeuek ati itxi” ta abante ostabe martxan, biharrea ostabe. Ta holantxeik, hoixe zan gure hori sarik konpontzen. Ambiente edarra eukitten gendun, kuadrilla ederra giñan. Hoixe, ni beti gerriko miñe, ta gerriko miñaz gero ba halantxenik geldittu nittan.

3. Sareak zelan tindatzen dira?

- **Erref:** OND-014/004
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:05:45. **Bukatu:** 00:07:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

<p>Sareak zelan tindatzen zituzten kontatzen du. Tindatu ostean agetan eskegitzen ziren; barra guztian zehar zeuden agak. Nyolenezkoak, gau egungoak, ez dira tindatu behar.</p>

Transkripzioa

-Esan dozu sariak tinttatzen zirela.

-Tintta, bai.

-Ta zelan?

-Tintta leku euan hor barran, eta gixon batek eukan ba tintta lekun bidoi haundixak eukazen berezixak portun eta tintti eitten eban, ta irakitxen eoten zan. Ta gero botaten eban holako harrizko toki batea ta haraxe sartu sarik. Piezak ixate zin erosten zinak, piezak, eta gero harek piezak alkartu eitten zin. Ordun sarik etti, on aldin txikixak ixaten zin; gero harrezkeo, urten eben trañak eta gauzak. Ta tintta, esei, tintta... hortxe ibiltxen giñan, da gero ba...

-Esei non?

-Agetan. Agak ixaten zin hor barran. Gero astakak edo horrek ixaten di ba agak ipinitxe, hantxe esei, sikatu... Eun guzti bertan pasa, eunak. Eueldi ederra eguanin gaiñea dale. Gero agak eotenzin institutu ez dakixu nun dan? Ba ha ez euan, ha zarratu benin, agaz bete-bete eben, sarik esetxeko. Plazan. Herri guzti, herrixe zan sarik. Txalopak be asko euazen, baiñe. Hon ez dizena ikusten ba, plaza musikan be bai, sarik konpontzeko, apurtze

benin ata /einbizin/ ein bir zin egin behar ziren. Gaur ez, gaur gexa barrun, ta gaurkuk nylona dizenetik, nylona ba ez da zetan ata, apurtu ezik ez da zetan ata. Baiñe harek bai harek sarizkuk ata eitten zin, sarik ata eitten zin.

-Egoten zan danantzako leku nahiko?

-Bai. Bai, bai, bai. Barra guzti zan agak. Han institutuko han, plaza berduran. Plaza berduran be baserrittarrak erretiraten benin, guk sarikin berta eta egun guztin hantxe, eurixe eta euanin plaza berduran. Ondarru guzti zan, baitte mollar be bai, mollar be bai.

4. Sare-Konpontzailearen lana

- **Erref:** OND-014/005
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:07:48. **Bukatu:** 00:09:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

<p>sare-konpontzailearen egun normal bat zelakoa izatea zen kontatzen du. Bere ama ez zela nekatzen dio, berak minak izaten zituen. Behar asko zegoen, harizkoak zirelako. Marmokak kalte handia egiten zuen.</p>

Transkripzioa

- Ba beatzi t'erdixak juten giñan, hamabixak, eta gero ordu bat eta erdixetatik zazpirak arte. On bixkaka-bixkaka hasi giñan hozten ordu bat erdixetatik ordu bixeta gero ia, urtita, ordu bixeta. Illuntzin ni desiaten eote nittan allateko gerriko miñaz eta gure amak /esatestan/ esaten ostan, ama ta bixok geuazen da /esatestan/ esaten ostan: "Ni ontxe na ba gustoren", kantza be ez zan etten ha. "Ni ontxe na gustoren", "gustoren? Ni ez na ba / enaba/. Ezin ixaten neban onartu ama kantza bez ta ni. Klaro gero problemi karo. Ba hoixe, egunero kasi bihar, negu guztin biharra, on aldin bihar asko ordun. Klaro harixak ixaten zin eta beti euken, ixan eran harizkun, nailona ixan ero harixe ixan harek harixak beti. Ta gero marmoki ibiltxen benin antxoa sasoin azkanetan marmoki eoten zan, ha marmoki ipini eta sikatzen zinin, eta gero konpontzen hasten giñanin negun. Doministiku pañelukin andra guztik, errementa etten giñan. Haxe marmokik botaten daben hori, sarik, hartute eukitten eban, da sikatutakun gero negun hasten zanin astintzen, marmokiaz errementa eitten giñan. Deskargi. Ba hoixe ze esango dotsut besteik ba.

5. Sarearen hari-lodierak eta motak

- **Erref:** OND-014/006
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:09:15. **Bukatu:** 00:11:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

<p>Trainak eskua eta txikota izaten du; alderdi batzuk lodiagoak dira besteak baino. Hariak Donostiatik ekartzen ziren, Imaz Iberra zen fabrika bat.

Lehenago etxera etortzen ziren saltzaileak. Sareak daraman kortxoaren alderdian, "goiburu" deiturikoan, hari lodiagoa jartzen zen; beheko aldeari, beruna dagoen aldeari, "malloi" deitzen zaio.</p>

Transkripzioa

- Honetxek morukuk, honetxek morukuk, mehiaguak be bai. Klaro ta treiñak eukitten dau txikota eta esku, txikoteku ixaten da lodixaua, txikota ixaten da arraiñe sari botatezu te, sartzen da barrun da eitten da toki batea toki batea arraiñe hori eitten da, ta ha parti ixaten da totuaua, lehena be bai eta ontxe be bai, hari malli totuaua, ta ha ra txikota. Ta gero beste punti re esku, esaten zan. Gero tranpilli, tranpak ixate zin lehena. Baiñe gero aladorak urten banin,modan, aladora, gero tranpillak, osea tranpi holai luxezketa, batzeko eurak, sari erreza batzeko. Baiñe aurretik ez eguan, ezkuz batzen zanetik, etxari ein da eskuz, eskukin. Akordate na ni eskukin hori eitten ebena, gero urte eben aladorak ta, eta gauzak. Nik ez dai /eztai/ ba beste zer esan.

- Ta nundik ekarte zien harixak?

- Donostire juten giñan gu, Imaziberra zan bat, enpresa bat, eta bestei ez gasta akordako. Da haraxe jun, geure ixiko bat gaztia nittanin, attittana-ta zinin jute zan ixiko bat hara, ta gero geure ama. Ta gero harrezkeo etorte zin etxea. Lehena etxea etorten zin biajantik, eta edoze. Erropak be, erropak eta telak eta izarak eta horrek be biajanti etorte zan, "Lobo" famosu, ta tratu etxin eitten zan. Sarikin be etxea etorten zin biajantik, on morun ez eguan, geurea etorri da amak erosten ban hori.Ta horrek ba hoixe tinta /enbizan/ ein bir zan. Gero kortxo parin epintxen da goiburu, ixaten zan. Malli totuagua, kortxu, kortxure goixe eta behie beune, da goxan kortxu zati bat goiburu ixaten zan ha, da behian malloi. Hontxe be halantxenik eoten di, handixauak, on zazpi bidar handixaua daz ongo sarik, ongo horrek.

6. Arrantza mota desberdinak

- **Erref:** OND-014/007
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:11:26. **Bukatu:** 00:12:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza motak » Gabarrantza
- Itsasoa » Arrantza motak » Kostaldeko arrantza

Laburpena:

<p>Lehen ezin izaten zen gauez arrantzatu. "Blankuretan" eta "manyuan" aritzen ziren. Txalupa batzuk beste portu batzuetan pasatzen zuten gaua eta lehenago irteten ziren itsasora. Gero hasi zen "ardorean", gauez harrapatzen, gaur egun egiten duten moduan.</p>

Transkripzioa

- A toritak eta, nik horrek /eztai/ ez dai nik e, toritak eta bai bai, jakin bai, baiñe ez dai nik. Holako argi gorri txikixak botaten zin. Itxosoa ezta? Markateko ta arraiñe, nun eguan arraiñe ta hori. Ta lehena-lehena, on gabaz atrapatzen da arraiñe, baiñe ni gazti nittanin ez eben lagaten gabaz atrapatzen arraiñik. Egunez atrapa bir zan. Ta egunez ba bai esaten zan: "blankuretan hartu dabe", bankluretan ixate zan ixurdan atzetik antxobi normalin. Ta ixurdak ez zinin blankuretan. Ta gero bestelaik manjuak,

manjuan be zan, han duz ezta da aurrin duz ba gixonak beire eta zuriunak agertze dizinin ba manjuan. Holaik atrapate zan lehen, baiñe batzuk eguazen, txalupa batzuk bixkat espabilauak eta zinak, Ondarrure etorri baik gaba pasatea, jutezin ba Getaxa ero Donostire ero, eta urtete ben, hamenguk legi zan goixin urten /biben/ bir eben, baiñe urtetei ben goixaldin, laurak edo ta atrapaten ben arraiñak gabaz, eta gero egunez atrapa daben morun bestikin batea etorri. Ta gero handik geruta urte eban ardorak, ontxe atrapaten dan morun, on beti gabaz normalin, egunez be arrapaten da baiñe normalin gabaz gexa arrantzaten da.

7. Sareak eta bolintxak

- **Erref:** OND-014/008
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:12:52. **Bukatu:** 00:14:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

<p>Sareetako hariak bodegetan gordetzen zituzten, antxoa denboraldia bukatu eta neguan konpontzeko. Sareak zein bolintxak, biak erabiltzen ziren.</p>

Transkripzioa

- Eta horrek harixek nun gordetan zenduezan?
- Bodegan, bodegetan, bodegan. Karrutan be bai baiñe bodegetan, eitten zin antxoadi akabaten zanin ba sikatu ondo eta bodegan sartu gero negun konpontzeko. Asko eukitten eben /eukitxeben/ harek konpontzeko. Klaro usteldu modun eitten zin atrapaten baotsan /batsan/ harixe una bat muntu modun, ha usteldu eitten zan ta ordun ba zatixe bota edo holako gauzak eitteko .
- Eta zenbat klase diferentiek egoten zien trañak edo sariak eta ezta? Arraiñen arabera segun ze arraiñetarako edo segun ze pasetarako.
- Sari, bolintxe lehena-lehena sarik ixaten zin, sarik, antxoatan sarik, danak sarik ixaten zin. Gero urten eben /urteben/ bueno baiñe saritan ebizen artin be bolintxin ebiltten zin beste batzuk, bai diferentik zin sarik be. Sarik ba gixon batek erun zeinkin kokotin sare bat baiñe bolintxe ez, bolintxe... Ta on dazenak ba bueno on atrapaten dabe hondoko guztik, lehena eukiko eben /eukikoben/ nik, nik berroi bat urte ta dakatela ba kaidi berroi eta luzeri e laotamar bat eta eukitten eben /eukitxeben/ onguk eukiko dabe..
- Larogetamar braza edo..?
- Braza, braza, brazak esaten zin beti, brazak. Laotamar braza luzeri igual da berroi edo otamazortzi edo kaidi edo beunak ba gexa gitxia segun bakotxak bere hori ixaten zin horrek.

8. Neguan ikaragarritzko hotza

- **Erref:** OND-014/009
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:14:29. **Bukatu:** 00:16:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Lan-tresnak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

<p>Egurrezko orratzak erabiltzen ziren lehen sareak josteko, plastikozkoak gerora etorri ziren. Kontxitak nahiago du egurrezkoa. Neguan bodegan edo "tinglauan" egoten ziren josten; gainerakoan, plazan edo barran bertan. Hotz ikaragarria pasatzen zuten.</p>

Transkripzioa

- Harixe esan dozu baiña orratza be espeziala biher zan edo?
- Egurrezko orratzak. Ez, ez, hontxe modokoxik, hon blastik urten dau sarin modun baiñe lehena egurre zan, egurrezko orratzak.
- Ixenik edo eukitten eban horrek orratzak?
- Ez, orratza, orratza.
- Ta zu plastikoagaz ez zara ibilli?
- Bai, bai plastikuaz asko, bai esaten dotsut /esatetsut/ berrotabost urteaz geldittu nitxan ni sarikin ta molla be bai.
- Ta zeñegaz hobeto plastikuagaz edo egurregaz?
- Nik egurre naxa dot /naxat/.
- Zer dala ta?
- Ez dakit ba /eztaipa/ neutzako egurre gexa gustaten gastan, orratza [...] baiñe nik neuk orratza egurre gexa.
- Nun egoten ziñien josten?
- Esan dotsut /Esatsut/ plazan da edoze, negun, negun hotza egoanin /euanin/ bodegan, bodegan. Ta gero, geruta bodegan be ezin sarik kasi kabiaten, bai bodegetan bai baiñe... tinglaun hor barran eta tinglau handi bat ein eben ta, ta zarratute, hantxe ba igual hamar edo... hamarrenak edo eongo zin o gexaua. Harutza honutza baiñe edonundik sartzen zan haixe hotza, hotzetan jaten gendun.
- Humedadie eta...
- Bua hori asko! humedaziñoi ze beatu, antxoadan da ontxe ezta? ta treiñe apurtute dakarre, zaparrari botaten da, da hotza da, ba jun ein bihar zaz /bizaz/. Jantzi plastiku, hamen be epini plastiku amantalan gaiñin plastiku ta bixkat bustitten bazan bakixu hotza, hotzak hille bazaz... hala ekarri kafesni danontzako esan da edan beti kafesnik eta holanik ebiltten giñan. Bai barran be bai, ostontzin bodegetan edo tinglaun negun konpontzi, konponketak zienin.

9. Sare-konpontzaileen arropak

- **Erref:** OND-014/010
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:16:17. **Bukatu:** 00:17:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

<p>Sareak konpontzeko, gona eta amantala janzten zituzten. Sekula ez ziren ortozik egoten. Xala ("mantoi") ere jartzen zuten.</p>

Transkripzioa

- Ze arropa edo ze biher izeten zan?
- Hon morun prakaik ez eguan, hoba gendun euki bagendun, ba goni ta amantala. Gero prakak eta urten eben /urteben/, ni neu ez gasta gerta prakakin... bueno bai, bai sari konpontzen da prakakin hasitte geguazen bai, bai aurretik beti gonakin hainkak, geure hainka metxuk freskuran.
- Ta hankak, hankak, oiñetakoak diñot?
- Zapatak, ez, ez, ez ortozik ez, beti oñetaku hori bai.
- Udan bez ortozik?
- Ez, ez, ez, ez iraxak igual sandaliak eta bai baiñe. Bai bero-bero eguanin baiñe ostontzin normalin...
- Ta amantala? Derrigor.
- Amantala bai, hori bai, amantala beti hori sin falta, hori bai.
- Ta zer dala ta?
- Da gero lehena-lehena baitte /batxe/ mantoik eoten zin hiru puntakuk, askok eukitten neban holakuk bata berdi edo grise. Gurin amak eitten ittuazen danak gaiñea. Gure ama famau zan mutil guztintzako be elastikuk eta jertsak eta eitten famau zan, ez eukanin biharrik dale puntuai, nik ez dot ikasi baiñe harek bai.
- Beti josten?
- Beti, beti zeozetan bai. Eta mantoik ederrak ixaten zin hamendik sartu da ba harek asko hori eitten zatxun, baiñe bai.

10. Hiru arrotako antxoa-otzarak fabriketara

- **Erref:** OND-014/011
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:17:38. **Bukatu:** 00:19:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak

Laburpena:

<p>Askotan ez zuten ordutegi finkorik izaten, ezta jatekorik astirik ere. Antxoa-otzarek hiru arroa izaten zituzten (arroa 1= 12.5 kg.) eta arrain-fabriketara gurdietan eramaten zituzten. Ondarroan portuko neskatilei "krixada" esaten zaie, "krixadatzi eitzi".</p>

Transkripzioa

- Eta bueno esan dozu...horarixo barik... askotan ibiltten ziñela goizeko lauretan edo seiretan...
- Seiretan hori txalopi datorrenin... horra moilla.
- Baia bazkalduteko eta denporie eukitten zenduen eta holan edo...
- Ni gazti giñanin esango dotsut /esangotsut/, gazti giñanin, hamazazpi urtean ein zan gurin gurasuk ein eben txalopak. Hasarratu ein zin anaxa-arrebak, eta gure gurasuk ein eben txalopi, eta txalopi ein ebenin han urtin, ba bazkatxa gitxi juten giñan, nik eztait, famauk ondo atrapatzen eben. Gero beste urte bire-hirure, beste txalopa bat ein zan eta asko atrapatzen eben. Ordun gurin ama famau zan ogixak erosi, jamoi sartu bokadillun ta hala, egun guztin, ze lehena hantxe otzarak, hantxe otzaretan antxobi ixaten zan ta horrek hiru arro eukitten eben. Ta fabriketa eruten zan eta bille jun bihar ziñan /biziñan/, erun ingo otsun /ingotsun/

karruk eta... lehena automobilak... lehena garruk eta be ebiltten zin / ebiltxezin/ ta zaldixak be bai ta kotxik be bai. Erun bai baiñe bille..ekarri be ingo otsue paga ezkeru baiñe... paga baik ba norbera. Ta Jaingoinkun etxin fabrikak ta handik agarra karruai ta, eun guztin..

-Ta hori zer zan, andran bihera?

-Andran bihera, neskatiñan biharra, krixadan biharra.

-Hemen be neskatiñia esaten jako horreru?

-Ez krixarak.

-krixadak.

-Krixarak, neskatiñak bai entzuten dou hori baiñe berez krixadak Ondarrun.

-Eske Bermion neskatiñie ibiltzen da ta.

-Ez hamen krixadi, krixadak. Hamen krixadak.

-Krixadak.

-Bai.

-Ze izen hori ezta...

-Bai.

-Zatarra edo...

-Ba bai, ba bai, krixadak, krixadatzi eitten. Bai, ta niri gerta gasta, ba beti beti beti beti gaztetatik ba, ba, ba hoixe..

11. Kotizatu gabeko lana

- **Erref:** OND-014/012
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:19:29. **Bukatu:** 00:21:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Diru kontuak
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra

Laburpena:

<p>Lan asko egin arren diru gutxi irabazten zuten. Berak hango lanak utzi eta segidan hasi ziren kotizatzen, ordura arte ez baitzuten egiten. Gerora jarri zuen dendan egindako lanari esker kotizatu zuen kotizatutakoa.</p>

Transkripzioa

-Ta jornal kontuek eta zelan izeten zien?

-Gitxi, gitxi, biharra bai asko, baiñe diru gitxi. Eta ibili giñan azkanengoko urtitan ahalegiñak eitten ba seguruk eta, jubilañiñorako ta. Neu geldittu ta bertan urtin kontsegiu eben jubilañiñorako ta horrek eta.

-Kotizaziñoa ta.

-Kotizaziñoi. Neu geldittu eta orduntxe urtin. Eta ordurarte aurretik ebiltten giñan e? kofraxan batzarrak eta eskatzen eta eskatzen baiñe, ez doskun...

-Eta zuk orduan ez zendun kotizau?

-Ez gero, denda bat epini gendun ta ni dendan, hantxe kotiza nitxan. Ta gero, zer... berrota hemeretzi urteaz emon ostan /emostan/ siatikiaz sikaute geldittu nitxan, dendi itxi gendun ta gero ba beste enpresa baten bittartez... hori, ta kobraten na baiñe ez sari konpontzen da muellan e? Da lehena-lehena gurin ama eta ebiltten zinin be pagaten otsen /pagatetsen/ neskatiñai, kotizaten eben /kotizateben/. Ze guri amak kobraten eban ta. Hori baiño gogorraua eitten otsen /etxetsen/ gurin amai ta... Kofraikuk esaten otsan /esatetsan/, sari konpontzen eta muella ebiltten zan, ta muellakuk pagaten otsen /pagatetsen/ armadorik eta. Ta berak esan otsan /esatsan/ kofraiko batek ofizinetan eguanak, pagaten badozu /bozu/ sari

konpontzen, bueno sari, ez, muellakuk pagaten dotsu /pagatetsu/, baiñe sari konpontzen be pagaten badozu /badozu/, bittatik kobrako dozu /kobrakozu/. Eta gurin ama bixetatik paga, baiñe kobra batetik ein eban. Harek diruk noa jun ete zin... batetik kobraten eban /kobrateban/. Ta gero ein eben kendu, neure hori zan, sasoi, kendu eben ta neu geldittu ta bertan urtin... baiñe ez sari konpontzetik eta muellatik eta biharra asko in dou / inddou/, asko, ta ordo asko ein ta diru tamañu eta jubilaziñoirik bapez handik, gero... bai, holantxenik zin gauzak.

12. Gizonezkoen eta emakumeen jornalak desberdinak ziren

- **Erref:** OND-014/013
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:21:27. **Bukatu:** 00:23:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Diru kontuak

Laburpena:

<p>Antzeko lana egin arren eta ordu kopuru bera egin arren, aldea zegoen gizonen eta emakumezkoen jornalaren artean. Egunean egunekoa kobratzen zuten. Egiten zen lanerako ez zen dirurik irabazten.</p>

Transkripzioa

-Ta hor egongo zan aldie ezta gixonezkoak kobretan ebiena..
-Baiñe sari konpontzen gixonik ez eguan, alturakuk, rederuk. Alturan rederuk, rederuk ondo irabazten eben. Ondo baiño hobetua.
-Diferentzixa egoten zan ala?
-E?
-Diferentzixa egoten zan?
-Bua! Horixe.
-Ordu bardiñek sartu arren?
-Horixe. Ez ez, ontxe modun, ta lehen gexaua. Andrazkuk andra biharra.
-Eta zemat edo kobretan zenduen jornala?
-Ba eske beti altzaten altzaten nik ez dakit, nik azkanengo be zelaik...
-Eta zenbat edo astien edo?
-Ez eskuz, egunero.
-Egunero?
-Egunero. Egunero. Klaro negun eta igual ba hillebeteko biharra edo bazeukazun ba igual astin bi behin edo pagako otsuen /pagakotsuen/ baiñe normalin illuntzin, da baitte /batxe/ negun be illuntzin jaubi etorten zan da paga ta bueno haregaz dirugaz ba negun lehena ez eguan paroik eta be gixon be ez euken paroik eta bueno haetxeaz ba zeeze bixigaturi edo... Illuntzitan dendan ba erosi ta..
-Esni erosi edo..
-Klaro! Zu, asko ixaten zan /ixatezan/ e? zeeze launtasune baiñe ez, diru ez zan, ez zan diru eitten zan /eitxezan/ biharraz eitten zan /eitxezan/.... hori balixu ez zan. Ze bihar asko eitten gendun guk. Jo ta fuego eitten gendun eta.
-Ta zuzenien armadorak emoten otsuen diru o zelan izete zan?
-Zuzenin diru, aiba!
-Askotan, familiko txalupetan egoten ziñen lehelengo.
-Ni ba familixan bai, baiñe gero edonun ebiltten nitxan, etxin be bai, baiñe

etxin be bai da holantxenik edo...

-Da etxin nor zan, zure aitta zan armadora?

-Aitte /atxe/ ta ama, bai.

-Aitte ta ama

-Bai, bai. Ama aitte hil zan sasoin da ama. Ama zan gurin ein ebana / einbana/ be txalopak eta dana, ama zan balienti, ze aittagaittik ixte ez gendun eingo. Ama zan aurrea eitteku. Famau zan, famau zan bai.

13. Sareetan eskapularioak eta adarrak zortea emateko

- **Erref:** OND-014/014
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:23:17. **Bukatu:** 00:24:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Sineskerak, ohiturak eta erritoak

Laburpena:

<p>Sareetan eskapularioak eta ahuntzaren adarrak jartzen ziren zortea ekartzeko; Kontxidak eskapularioa jartzen zuen. Karmengo Ama Birjina jarri izan du beti, baita etxekoen autoetan ere.</p>

Transkripzioa

-Zuek saritan be jarten zenduzan holan eskapularixoak edo?

-Bai, bai ta adarrak be bai, nik neuk eskoplaixu geixa ibili ixan dot... neu... neure... baiñe adarrak ganadun adarra be bai txalopan eruten zin sarin amarrata ta...

-auntzan adarrak?

-auntzana edo, suerti ekarriko dabela ta, holako gauzak.

-auntzan adarra?

-auntze ero ganadun adarra ero baiñe badakit /barai/ zoze adarra ixaten zana. Nik neuk eskoplaixu e? eskoplaixu honei be bai kotxe guztittan dakarre eskoplaixu ontxe be e?

-Baina ze, Antigoako Ama edo ze?

-Karmengu.

- a Karmengu?

-eskoplaixu Karmengo Ama birjiñi

- a ta zer dala eta karmengu edo? itxosokoa bera dalako edo?

-ez dakit/eztai/ neuk be /neupe/ zegaaittik Karmengu dakarre kotxe guztittan e? ta esaten doste/esatezte/ azidenteik be ez dogu/eztou/ eukitten. Nik danai kotxi ekarrizue? aiba ta dakaz hiru-lau ontxe be e? eskoplaixuk gordeta.

-gastaten dizenin ba ipiñi beste bat

-eta zemat jartzen zien ba sare bakotxin?

-bat, bat, bat, nahiku da /naikure/ bat

-Ta bardin zan [...]?

-bai bai bai nahiku da /naikure/ bera. Klaro!

14. Lanean neguan hotz eta udan erreta

- **Erref:** OND-014/016
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:25:37. **Bukatu:** 00:28:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

Noizean behin beti egoten zen txarto jositako sareren bat. Kobratu berdin-berdin egiten zen horretaz konturatu baino lehen kobratzen zelako. Maistrak, lehenengo bere ama eta gero koinata, ez ziren batere zorrotzak eta gogorrak izaten. Hotzaren hotzaz askotan atzamarrak kakotuta izaten zituzten. Azken urteetan bainujantzitan egoten ziren udan, lehenago hori ezin zen ezta pentsatu ere. Askotan erretzen ziren eguzkiarekin, krema hondartzarako baino ez zuten ametan.

Transkripzioa

-Eta txarto ein ezker bihera?

-Bai gertaten zin, sari igual txarto konpondute tengari igual... harixak tengari ondo josi baik eon ta hareatik arraiñik ezin atrapaua be eon ixan di e?

-Ta kobrau eban?

-E?

-Kobrau baik?

-Ha kobrata dakar, ha ein dabenak kobra dau, ha kobrata da. Eta gero ha ta ez dau /eztau/ atrapatzen, honei txarto zoze pasaten gako. Zabaldu plazan eta hamen da pekatu, txarto hori eindde. Harek tengari eitten badau... sarik be eon bihar di /birdi/ ondo.

-Eta esan dozu ama zala maistrie eta gero koiñatie.

-Koiñatie, bai.

-Gogorrak izaten zien zuekaz?

-Ez.

-Baiñe gogor ein biharko eben askotan.

-Keba. Guk ondo eitten bagendun biharra sekule be ez, hori burutik be ez. Gogorra zan gurin ama illuntzin esaten ostanin /esatestanin/: "Ni ontxe na gustoren ba". Ba illuntzin ba zeoze pasiari edo, kantsata be bai, ta hori: "Ni ontxe na gustoren, eon zaitxez bixkaten" ta hantxe. Zazpi t'erdixak... Esker txarra koittauai ein otsen /eitsen/ baiñe anaxe-arrebak eta, baiñe bueno, ba hoixe.

-Eskuetan-eta zertzuk eukitzen zenduen? Ze guanterik be ez eta...

-Ez, ez, ez, ez, sarri sarik konpontzen eon hantxe egun guztin, altza eta pausuk ezin ein, kongelata hankak, ezin pausok be ein. Eta atzaparrak be bai kakotute. Esan dotsut /esatsut/ gero kafesniaz edo zeoze bixkat onin nahi ein in bihar /enber/ bixkat hori... zeoze berotzeko edo holaik hor hotzetan geuazenin biharrin. Eueldi ederretan bai ederto, udan ta ixaten zan moillan igual sarik epintten eben /epintteben/ eta trajedebañuaz eta. Horrek zin ongo urtitan e? Lehena ez e? Lehena burutik be ez holakoik, baiñe ongo urtitan... danok e... eta trajedebañuaz sarik konpontzen aprobetxaten be bai. Eta bai! Baiñe gogorra ez, ez.

-Eta moillan erre-ta be eingo ziñien ezta eguzkixegaz eta?

-Bai, honek danok... ez dozu /eztozu/ ikusten mantxaz beteta gaz eta hori hamen erraxi beti. Erre ta kremaik gaurko... ez euazen kremak eta be eta...

-Ez euazen ala jakin ez?

-Ez, gu gazteik geuazela ez e? Eta gaiñea kremak-eta plairako emon bihar zin /bizin/, kontixu, biharreako ez.

-Ya baiña plaira juan ez igual.

-Bai, udan juten giñan honek txikixak zinin. Itsosa atunetan juten zinin orduntxe eukitxen gendun abagunan bat ba... biharrik baik. Eta ala!, goxetik gabe arte hiru umik hartu eta koiñati be bai ta egun guztin jugua atara bai e? Biharrik ez geunkanin plaixan famauk giñan, famauk.

15. Nylona frantziarrek ekarri zuten

- **Erref:** OND-014/017
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:28:28. **Bukatu:** 00:29:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

<p>Sareak hasieran harizkoak ziren, gero heldu zen nylona, berak 22 urte zituela-edo. Nylona frantziarrek ekarri zuten. Nylona sekula ez da usteltzen, hori da abantaila.</p>

Transkripzioa

-eta lehen esan dozu /esanzu/ harizkoak zirela sarak
 -bai
 -eta gero ze etorri zan gero nylona?
 -nylona, nylona
 -algodoie edo?
 -ez ez harizku eta algodoi bat da, bat da harixe eta algodoi bat da.
 -eta gero...
 -nylona gero.
 -eta hori noiz etorri zan edo hasi izan...
 -ez dakit /eztai/ ba... Elu hasi zanin harizkuk zin ondiokan.
 -Gizonak: [...]
 -nik hamazazpi, hamazortzi, hemeretzi, hogei urte neukala harizkuk zin ondiokan . Frantsesak etorri zin... biantik lehelengo nylona gure etxea. Ba ordun ez dakat, hogetabi urte edo eukiko neban horrek frantsezok etorten zinek ? bai etxe zaharrea etorten zin eta.
 - Gizonak: [...]
 -bai frantsesak biantik etorri zin eta nobedadi zan da nylonak, nobedadi. Gero klaro hamen be... baiñe lehelengo frantsesak hasi zin nylonak eta horrek eitten.
 -eta maneiateko errezaua zan edo?
 -antzeraku e antzeraku, antzeraku
 -eta ze diferentzi egon zan, bat usteldu eitten zala eta besta ez?
 -bai harixe bustixe bara denbora pasau ta eitten da apurtu ta usteldu, usteldu. Baiñe nylona sekula ez da /ezta/ usteltzen horregaittik da hori bentaji, bentaji kruela gaiñea topa zan.

16. "Txikota" eta "esku"

- **Erref:** OND-014/018
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:29:54. **Bukatu:** 00:30:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

<p>Sarearen poltsari Ondarroan "txikota" esaten zaio. Arraina bertan geratzen da, gainerako sareak gorantz egiten duenean. Atal horretako haria lodiagoa izaten zen eta maila txikiagoa. Beste alderdiari "esku" esaten zaio.</p>

Transkripzioa

-eta gero hori, sarien boltsak edo zertzuk izaten zien?
 -"txikota", boltsi, boltsiai "txikota" esaten gakoan hamen
 -a bale
 -arraiñe sartzen danin eitten da toki batea jun beste altza eitten danetik eta ha da "txikota" eta beste alderdixe ba "esku".
 -eta hori txikota zelan [...]?</p>

-hori ixaten zan lodixaua eta malli be txikixaua, malli be txikitxua gatxaua konpontzeko txiki-txikixe, eta lodixau be bai
-eta "esku" zer zan?
-"esku" beste alderdixe. Osea, hau da /hau de/ sari ezta? hau partiau da txikota totuaua ta beste alderdixe guzti ba esku, Gero tranpillak, kortxu eta goiburuk eta hori, hoixe eukan, horretxe da sari.

17. Sare-konpontzaile asko

- **Erref:** OND-014/021
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:31:43. **Bukatu:** 00:33:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Sare-konpontzaileak

Laburpena:

Sare-konpontzaile asko zeuden, baina bakoitzak bere kontura egiten zuen lana. Maistra bakoitzak 8-10 sare-konpontzaile izaten zituen bere kargura eta horrelako hiru bat talde egon ziren. 70 urterekin ere oraindik andrazkoak lanean aritzen ziren.

18. Antxoa sasoian umeak ere lanera

- **Erref:** OND-014/023
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:33:38. **Bukatu:** 00:35:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Antxoa
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra

Laburpena:

<p>Antxoa sasoian kanpotik jende asko etortzen zen Ondarroara. Kontxita bera ere 8 urterekin antxoei burua kentzen joaten zen, mahaira ere ez zen heltzen oraindik. Antxoa garaian ez ziren eskolara joaten. 12 urterako sare-konpontzaile beharretan hasi zen Kontxita.</p>

Transkripzioa

- Antxoa sasoin beti etorten zin, bai, jitanuk be bai etorten zin buru kentzea, antxobi. Ni gazti, umi nittanin, zortzi urteaz, antxobi buru kentzea. Txikixe nittan ez nittan allaten maire bestikin batea ta neu ta neure moruko batzuai tiñi buelta, buelta, motzaua ixaten zan ta hantxe gu buru kentzen, zortzi urteaz. Familixa handixe giñan ta /bizan/ bir zan, ta zortzi urteako. Ta gero jutun nittan fabrika eta ordurako ikasten nebillen amaz bodegan sari konpontzen ta hamar urteaz ta ba ikasten, ta erdi ikasitte. Ta gero eskola, eskola be bai, baiñe antxoaran iñor ez zan jutun eskola danak buru kentzea, Ondarru guzti. Asko, kasi danok. Normala zan juti antxoaran.
- Eskola barik....
- Antxoara buru kentzea . Danok natural-naturalidadiaz gaiñea ta gero ba ni sari konpontzen hasi nittanin ta fabrika ez nittan jutun sarik apurtute igual ta "zeattik ezaz etorri?" maistrik. Ha gaiztu zan, ha fabrikako maistri gaiztu zan. "Zeattik ez zaz etorri?" ta atrebiu bez sari konpontzen holaik

sari konpontzen e neure buru. Ez, ba ondeza bara be asma. Baiñe hamabi urteako sari konpontzen lelengo soldata erdixe urte betin ero gitxiauan ta gero ba normal.

19. Partilak banatzen etxerik etxe

- **Erref:** OND-014/025
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:37:23. **Bukatu:** 00:38:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Diru kontuak

Laburpena:

<p>Partilak banatzen zituen etxerik etxe, etxe batzuetan eskupekoa jasotzen zuen. Gerora etxean bertan banatzen zuten.</p>

Transkripzioa

- Eta esan dozu hori partillak repartiuten eta ibili ziñela
- Bai, partillak erutea etxeik etxe
- Eta zelan izaten zan hori?
- Etxea etorten zin partilli etxea lehena ba bakarrak etorten zin eta partilli etten zan eta gero ba Fulanona "aiba! erun hara etxea". Eskoz e, diruk hartu ta etxea jun ta batzutan propiñak. Pozik juten nittan etxe batzuta, han banekixen propiñi neukala beste batzutan ez neukan ta baiñe jun en bihar ziñan. Eta horrek diruok ba hoixe gorde eta eraztuntxu eta holako gero ilusiñoi eukitxen neban ba.
- Partilli emoten juan ta eurek zuei propiñi?
- Propiñi bai bai bai askotan gaiñea e. Askotan. Bai. Gero gero normalin kasi danak be etorten zin juten zin bakarrak be gelditzen zin, baiñe kasi danak etorten zin etxea . Dana etxin zan, partilli etxin , gixon guztik etxea, biazantik esan dotsut sarik eta gauzak erosteko be etxea. Etxin lehena etten zin danak.
- Ta bankure ingresu eta hori?
- A bai horrek amak, entendiuten zan bankuko ingresuk ederto eta Banco Bilbao ran tokixan "Banco Bizkaia" ta.

20. Soldata amari ezkondu osterarte

- **Erref:** OND-014/026
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:38:35. **Bukatu:** 00:39:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Diru kontuak

Laburpena:

<p>Ezkondu ostean ere, amarenera ezkondu zenez, amari ematen zion irabazitakoa. Bere amak ondo administratzen zioten dirua.</p>

Transkripzioa

- Ordun zu ezkondu arte ez ziñan hasi zure diru administretan.
- Ni, sekule bez. Ezkondu ta gero bez. Ezkondu ta gero amanea etxea ezkondu nittan eta ba zemat urte bi ta erdi edo gero ama beste etxe

barrire jun zan ta. Nik mollar ta sari konpontzen bardin segiuten neban ta amak hartzen zittuzen /hartzetxuxen/. Bai honen jornala ,hau e lihorreku zan. Honek jornala gorde.

- Alaba:Hori ez nekixen

- Ez ez zure jornala gorde etten gendun, zure jornala.

- Senarra: Berak gordeten eban.

- Ez, zure jornala gorde etten gendun gero bir ixaten banin prestaten zan, baiñe ez hori sagrau zan, baiñe nik neuri bai . Mollar ta sari konpontzen bardin bardin . Gero beste etxea jun zin ta hamentxe.

- Bueno bañe merezi izen ban hori dana .

- Bai bai bai bai bai bai

- Bihar handixe ein ban harek andrik.

- Bai. Administraziñoi oneku zan ama ondo...

21. Familiako hastapenak itsas munduan

- **Erref:** OND-014/028
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:41:12. **Bukatu:** 00:43:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra

Laburpena:

<p>Bere amaren amama arraina banatzen aritzen zen otzara buru gainean jarrita Elgoibarrera joaten. Bere aitita morroi lanetan aritu ostean hasi zen patroï moduan beharren eta ezkontzerakoan erosi zuen lehenengo txalupa. Txalupa horri bere emaztearen izena jarri zion, Kontxitaren amamarena, Klotilde.</p>

Transkripzioa

- Ta jun zan Mutrikure baja zin Koasteittik. Baja zin Mutrikure ta bakixu bost ume ta baten batek esaten “ Ondarrure jutun bazaze atakozu biximoru, andrazkuk Ondarrun ataten dau, arraiñe erosi ta Elgoibarrea-ta”. Ordun, etorri zan bera ta arrañin hasi zan. Ta Elgoibarrea lepun goixeko lauretan urten ta jutun zin otzara burun dabela. Bai bai bai, holantxenik e hori. Ta gero umik ba bata morroi gurin attitte be morroi eon zan, attittan anaxi be bai. Gero alabak be segiu dabe arrañin. Ta ondo. Baiñe... ze esatea nixun horreaz ba?

- Ez ba etorri zirela eta ata ebela biximodu.

- Hamentxe ata ben arrañin hasitte. Atte zan, hori zan aman atte ta zan gero patroï. Patroi sartu zan morroixatik etorri hori eta patroï. Patroi ondo. Ta ein ban ezkondu zinin, txalopa txiki bat ein ben. Klotilde andrin ixena ipinitzan Klotilde. Gurin attittak, attitte, mandatu /eitsan/ ein otsan neska batei ta: "Pentsako dot /pentsakot/" /esatsan/ esan otsan. Ta bittartin, beste kuadrillako batek /esatsan/ esan otsan: “Zutzako dakat arrebi, neska ederra” “ A bai?” ta “Bai, Fulana” “A bale ordun. Hasiko gara”. Bittartin besti etorri zan “Zu, Isidro, pentsau dot baietza” “Ba on neuk pentsau dot ezetza”. Gurin amak esaten ban harek andra zaharrak zemat bidar / esatetsan/ esaten otsan “Zure attak niri /peastan/ pea ostan halakoik pea”. Holakoxi zan, bai. Attitte be zan konto esantzalli. Itxosoko kontuk eta zan normalin attittak eta hartzen zattue ume umetzat . Ni akordaten na hartzen gattuenela pertsona nausi morun trataten gattunela eta nitzako attitte ra attitte beste bat ez moruku ha. Aume ba, baiñe attitte. Ta hareandik dator hori sustraixe txalopak-eta.

22. Amak hartu zuen negozioaren ardura

- **Erref:** OND-014/030
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:44:06. **Bukatu:** 00:45:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantza-orokorra
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Arrain fabrikak

Laburpena:

<p>Bere aititaren postua bere amak hartu zuen. Bere ama, emakumezkoa izan arren, inoiz joan zen itsasora aitari laguntzen. Negozio kontuetan bere ama zen agintzen zuena. Kostako herrietan andrek gehiago agintzen dutela dio.</p>

Transkripzioa

- Zeiñek hartu eban zure aittitte ez zanien egon?

- Amak, amak. Ama zan... gaiñea zan aurrera eitteku te bizitza guzti [sare]... Bera gazti zala esaten eban itxosoa be jutun zala eta goxaldin...

- [...]

- Bai, amak bai. Holanik behin o behin mariñeru edo hori, ba, bai. Eta goxaldin, goxeko 4rak eta 3rak eta, mariñeruai diar eittea be jutun zan ama. Gurin ama igual etxeko biharretan-eta gaztetaz ez, baiñe aittai laguntzen txalopai deittu, gixonai deittu ta behin o behin itxosoa be bai jun ta moillan ta sari konpontzen ta dana umetatik hoxe harek be ikasi eban. Bai.

- Ordun, gixonan biharrak be eingo ebazen, klaro, zure amak?

- Gixon askorek baiño gehixa, bai. 8 ume ta beti kanpun biharrin ta etxin. Ta esaten dotsuut /esatetzut/, jertsak eta puntuk eta eitten ee...

- Kozinateko gauzatan.

- Bai, edozetan, bai.

- Orduen, zure aittek ez eban agindduten zure etxien.

- Agintzen eban, agintzen eban, baiñe negozixutan...

- Amak.

- ... ama zan gehixa. On, amak beran hori eukan, e? Ona zan, baiñe... Hamen kosten normalin gixonak baiño andrak gehixa hori eitten dabe. Hor barrukaldin-ta igual gixonak agintzen dabe, eta boltsi be bai, baiñe hamen ez, hamen andrak dana. Eta gure etxin ikusi dou, ba, andri. Honbre! Aittai be pagi emongo otsan /emongotzan/.

- Baserrittarrak-eta ez. [...]

- Asko gehixa ta baitte hor barrukaldin be bai, baiñe kosten itxosokuk o [penazal] zalako edo diroik ez ebalako entendi andrik ein biher dau / enbirdau/ ahal daben morun, baiñe hamen gehixa agintzen eban andrik.

- [...]

- Bai, bai.

23. Eskola barrian

- **Erref:** OND-014/035
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:51:11. **Bukatu:** 00:53:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

<p>Eskolako hormetan Francoren argazkia eta gurutzea izaten zuten. Abadea joaten zen eskolara, baina dotrinara elizara joaten ziren. Entziklopedia zen izaten zuten liburu bakarra. Euskaraz egitearren beraiek ez zuten arazorik izan. Hala ere, sarreran beti kantatu behar izan zuten Cara al Sol. Ohiko arropekin jantzen ziren, baina askotan jartzen zituzten egunkari zatiak zulatutako oinetakoetan.</p>

Transkripzioa

- Kartak. Karti eitteko esaten eustanin /esateztanin/ han... neure gauzak, neure hori izati, hoixe gitxien. Matematikan-ta, ba, matematika ba problemak-eta ixaten zin, ongo gauzak ez zeguazen ordun, ta bueno, ondo mane jaten nitxan.

- Ta gero, eskolan bertan eukitzen zenduen erretraturik edo kurtzerik edo...?

- Franco ta horrek. Ta kurutzi ta Franco aurrin. Pentsa, zeure aurrin beti presente zeukazun, Abari etorten zan astin behin edo, bikarixu etorten zan, ez dakit /eztait/ zer esaten euskun /esatozkun/, ee...

- Dotriñie eskolan edo...?

- Ez, ez, ez dakit /eztait/ zetaa etorten zan! ba, haratxe. Hantxe eoten zan ha. Dotriña jun eitten giñan gu elixaa. Ee... eskolaku, esateko...

- Ta esan dozu entziklopedixe eukitzen zendula

- Bai, haxe zan geure liburu.

- Ta han ze eukitzen zenduen ba?

- Ba enziklopedia baten eoten zan ba Espaiñiko... Espaiñiko historixi ordun. Haxe zan interesante eurentzako edo, kontixu, ta haxe.

- Ta kastiguk-eta euskeraz eittearren edo?

- Ez, ni ez na akordaten hori. Esaten dabe toki askotan, e? baserri ingurutan-ta euske... jo be bai euskeraz ein dozulako /eizulako/ be, baiña... Hori bai `Cara al Sol´ kanta ta horrek eta bai, baiñe holako gauzaik ez dot ikusi nik euskeraz eittearren zigortute ta horrek gauzok.

- Ta zuek kanta biher bai.

- E?

- Zuek kanta bai.

- Hori bai, hori bai, sarreran-ta bai, esku altzata, normala.

- Ta, holan, eskolarako ze erropa eroaten zenduen?

- Ez normal, geunkanak, geunkanak.

- Abarkakin eta?

- Ni ez, ni ez abarkakin. Zapatak, igual azpitan zulu periodiko pillo bat ipinitte. Horrek bai. Hori be egixe da! Ta ezin zanin ta...

- Periodikuk zer eitten eban ba? han ure sartuko zan.

- Bueno, sikotan, bueno, behintzat zulu tapata.

24. Umetatik beharrean

- **Erref:** OND-014/036
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:53:13. **Bukatu:** 00:55:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

<p>Izeko bat jostuna zuten eta berak josten zizkien arropak. Eskolatik etxerako bidean dendatik pasatzen zen ogia hartzera. Eskolan ibili arren umetatik izan zituen etxean betebeharrak: garbiketak, josketak...</p>

Transkripzioa

- Bai, ongo gauzaik ez eguan ordun, ordun aldin pobrezi eguan.

- Ta ze erropa edo ibiltzen zenduen?

- Erropi? ba ba ba ontxe mouku...

- Alaba: Goni ezta?

- Goni edo tia, tia, ba atxan arreba bat zan jostune ta harek josten oskun / josteskun/ erropak eta gauzi. Baiñe bera be bakixu, ondo pentsata, bai. Bai, gero seun ze respontsabilidadi zan eskolatik urtendakun e honutzin denda baten obixak, raziñoin ixaten zin gauza danak. Raziñoin etorten zan, ez daitx /eztatx/, astin behin, hamabostetik behin edo jateko, baiñe obixe egunero neuk erun bihar neban /erunbineban/. Ta kozkorra jati niri ontxe be bai gustaten gata, ta kozkorrak zoratu eitten gako gurin amai "pentsako dabe /rabe/ gosik hiltzen ..." ia ta gozik hiltzen eongo ez giñan ba, pentsako dabe /rabe/ jentik gosik hiltten zazela, ta hori zelan jan leike..." ta hako neu lotsatute. Bixaramunin be hori zeure respontsabilidadi zan ta baitte /batxe/ esaten dotsut /esatetsut/ hamabi urteaz urten neban, baiñe aurretik eskolan nebillela, neure kargun zan etxi: balkoi, eskillarak, kaltzetiñak be harizkuk ixaten zin lehena, on nylonak di baiñe boli egurrezku ipini ta errebasuk eta horrek zin... josten eskolan ikasi neban borda, ba hola, on be umin bordauk eta neuk eskolan ikasittakuk. Ta errebasu be bai. Ta ordun horrek zin neure... aizta zaharrak zin ba etxin

jostune zan ha, bueno josten ikasten, ta ha ez zan sari konpontzea juten. Etxin eoten zanetik, honek ontzixak eta jatekuk ta horrek. Baiñe beste gauzak eskillarak... neurik zin e! ta hamabi urteako urtenda neguan, ta aurretik hamar urteaz ta. Biharrin, esan dotsut /esantsut/, biharra ikasi douela eitten ta holantxeik dalakun, ta ontxe be holantxeik dalakun eta ontxe be "sigue y suma" eitten dou.

25. Goizean goizetik, mezara eta egin beharretara

- **Erref:** OND-014/038
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:56:12. **Bukatu:** 00:59:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Goizean goizetik joaten ziren mezara, eguna ondo aprobetxatzeko. Baraurik joaten ziren mezara. Domeketan ere beharra egin behar izaten zuten. Sei litro esne erosten zituen egunero plazan. Barazki asko zeudenean, askotan joaten ziren. Plaza berduran atzealdean egoten ziren arraina saltzen.</p>

Transkripzioa

- Eta nahi dot esan mezata goixin lelelengoko ordun gaiñea, lelelengoko ordun.

- Seiretan?

- Seiretan eta domeketan be, seiretan egoten zan, baiñe zazpirak edo juten giñan. Gurin amak lelelengotik... beti esaten eban gure amak "goixeko ordubete geixa da geroko hiru-lau ordu baiño". Goxeko orduai kentzi, ta egixe da hori e? egixe da.

- Eta zeba joaten ziñen hain goiz edo?

- Zemat ala zela?

- Zer dala ta? zeattik hain....

- Ba gurin amak orduai jugu atara bihar otsalako /atabitzan/ halako egunai, esan dotsut /esatsut/, goixeko ordubete lotan eon edo altzata eon...

- Baraurik ezta?

- E? Barau, jan baik. Gero armoza.

- Hirugarren batek: Zer eittea altzaten zinen?

- Mezata

- Laugarren batek: Zegaittik hain goiza meziattik?

- Bai, lehenengotik mezi entzun, gero plazaku ta gero biharrak eittea.

- Domeka aprobetxetan

- Ta domeki be biharrea gero, baiñe.... neure ohitturi.... famau nitxan neu mezata, on dana na lagata, baiñe gaztetaz mezata egunero be bai, Antiure be bai ta gero plazaku be neure respontsabilidadadi zan. Ta klaro sei litro esne egunero, ta gero plaza... bakixu 12 lagun edo geguazen ta...

- Sei litro esne erosi?

- Egunero plazan. Bezeru, bezeru etorten zan eta bezeruai hartu. Da gero, ba amak esaten oстана/esatestana/, edo besti, edo porruk, edo gauzak edo hartu eta bera be famau zan juten, ta holaik sasoi, berdura sasoin ta /sasoin dde/, hiru buelta da eitten eban /etxeban/ plaza. Honezkeo egongo di desiaten eoteko. Ta hirugarren, beatzi tterdixetan, hamarretan juten zan biharrik ez eukanin, eta ordun eitten otsan /etxetsan/: ala erun! harek be diru bihar eben /biben/ ta... aprobetxaten ta... holakoxe gauzak.

- Da zuek txalupatakoak izenda, ez zenduen eitten trukie arraiñe berdurakaittik edo arraiñe esniekattik edo?

- Ez,ez,ez,ez,ez. Ez da ni juten nitxan plaza anaxe bat gazti, ba nik zemat? hamabost-hamasei urte, hamalau edo, bai hamabost-hamasei urteaz gaztiaua ibiltten zan ixikoneko txalopa baten, txikixin, egunero ibiltten zin bolintxin. Ta egunero ekarten eben /ekarteben/ bobak, txitxarru, berdelak... da etxea ekarten eban /ekarteban/. Ordun ni, hartu tabli ta harek arraiñak ta juten nitxan plaza. Plaza, plaza berduran, baserrittarrak dazen, atze partin eoten zin holanik saltzen. Eta etorten zan auazile beti kobratea, saldu baiño lehen. Lelengotik kobra behintzat harek, bai lelengotik kobratea, ta arrantxe hantxe pezeta bi edo hiru hartzen bazendun, ba amai entrega pozik. Ni akordaten na, fabrikatik be, kantsa eitten nitxan / etxenitxan/ orduntxe be asko, klaro gorputze be txikixe ta hori, baiñe ilusiñoi bat amai eruteko diru etxea! ilusiñoi! ta niaz batea ba gure anaxak eta be fabrikan, umetatik fabrikan. Gaurko modun ez da, gaur eskolan egixe esan estudixako dabe umik asko.

- Bai, baiña biximoduko gauzak ez.

- Ez diferente da. Gaur gexei be bai igual, e! Guk gitxiei geunkan, baiñe gaurkuk gexei.

26. Gabonetako ilusioa

- **Erref:** OND-014/039
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:59:32. **Bukatu:** 01:01:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

<p>Lehen edozetarako ilusioa izaten zuten. Gabon egunak egun handitzat izaten zituzten. Jatordu bereziak izaten zituzten. Bildotsa bizirik erosten zuten eta beraiek hil. Oilaskoa jatea ez zen gauza arrunta, askotan ezkontzetako jakia zen.</p>

Transkripzioa

- Baie gero, lehen edozegaz konformetan ziñien.

- Ah hori bai, hori bai, hori bai...

- Alaba: ilusiño eitteko...

- Bai, bueno Gabonak-eta aillateko...Jesus! On Gabonak dira ta bai...hauxe bez, hauxe be ez dou eukitten ta ordun...ilusiñoi Gabonak! bueno...

- Zelakoak zien ba Gabonak lehen?

- Ederrak, ederrak. Kanta nahi beste, anaxa-arreba guztik kuadrilli batun. Ta gurin Jose anaxe zaharrak gaiñea paiñelu ipintten ebanin bixkat hori inddakun, ala! Kanta ta ba pozik, kartetan ein ta /eindde/ ta jateko be ilusiñoi on aldean. Turroi bi eongo zin: tableta bat gogorra ta bat bigune danontzako. Baiñe...

- Ta zer jaten zan lehen, Gabonetan?

- Ba normalin ba zer esan. Ba zopi, hori bai, hori ez daixela falta.

- Ta zopi, ze zopi?

- Salda garbiko zopi ein, saldi ona. Zopa nausixen, saldi. Ta gero ba, ba okeli, tajadi edo. Ta makallau ta...

- Ta bildotxa ta ez?

- Billotxa ta ez! Billotxa ta gero hasi giñan. Gero txalopak ein gendunin,

amak antxoaran ekarten eban billotxa, plazan erosi bixik, bixik erosi. Ta ni juten nitxan mataleku, mateixa eta katillu ta eruten nittuzen. Gurin aizti zaharra zan besti, baiñe ha ez zan mandatuk ta eitten-ta, etxin beti. Ni nitxan holako alkauetexak. Ta akordaten na, zemat bidar, billotxa hiltten ta neu katillu hartzen odola tantaka. On ez, baiñe ordun! Pertsoni ein eitten da edozeta, hartu, billotxa hartu ta etxea, ta bixamonin ba. Hori ixaten zan antxoaran, antxoa asko atrapatzen zanin ta txalopak. Baiñe aurretik billotxeta ez.

Oillu hasi zala be, Jesus! Gu ezkondu giñanin oillu bodan ixan zan. Angulak eta oillu. Hori bai! Baiñe oillu zan ordun bodetan-eta be. Gaur beste gauzak dizena oillu zan ordun. Eske ez euan on modun oilloik be ta. On granjak eta urten ebenin /urtebenin/ ba on txintxirrikan, baiñe lehen ez euazen holakoik, baserrixetako oillo bakarrak ta hoixe.

27. Musika banda plazan

- **Erref:** OND-014/041
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 01:01:58. **Bukatu:** 01:04:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

<p>Ondarroako musika bandak 6 pieza jotzen zituen plazan: lehenengo 3, atsedena, eta beste 3. Domekako arropak desberdinak ziren, bera ahizpak josten zizkion; takoiak ere 16 urte ingururekin hasi ziren.</p>

Transkripzioa

- Nobixu? Ba...ez pentsa! Nobixu hau hartu neban... zenbat urte neukan? Hogeta bat... hogei, hogeta bat edo...
-Hogeta bat urte.
- Bai...baiñe aurretik, ba Ondarrun erromexeta ta ni ez naz ixan...Ondarrun bai! Pieza... musiki egoten zan, "Izeta" ixaten zan direktori ta bandi egoten zan. Joten eben /joteben/ hiru pieza, baltziguan eitten gendun mutillakin ta bai... Ta hiru pieza egindakun ordu laungo deskantsu ta ordun... pasia...da beste hiru pieza...hoixe zan.
-Erropak eta domekakoak eta? Erropak eta...?
- Erropak beti domeketako ba... bai... esaten dotsut /esatetsut/...ixiko, tia bat..., harek josten eban...gero aitzik ikasi eban. Aitzik ikasi ebanin salbo geuazen. Harek...hobetua ... Gaiñea ama engaiñateko, sarritan aizti engaña behar ixaten da /ixatea/. Ze gure aizta zaharrak esaten eban /esateban/ amak... [...] ez... ez dakit /eztai/ nik...Baiñe aizta zaharrak esaten dotsanai /esatetsanai/... bai. Aizti engaiñaten baneban segixan erropi eguan. Bai, bai, traje polittak eta eitten ostazen /eitxestazen/ eh ordun! Bai... akordaten naz.
- Ta takoiak eta ibiltzen zenduzan?
- Bai... 16, 17 urteaz takoi...
- Zenbat eta zarata handixagua [...] egin giñan.
- Bai.
- Ta ibiltzen eta jakin bai? Takoiakaz eta ondo?
- Ondo... ez hain ondo...ni beti makala baiñe ibiltten neban eh! Takoi handiak baik bixkat txikixauak. Ta erropak eta domeketakuk...bai...
- Ta makilleu ta orraztu-ta?

- Ez...makillak eta, makillajeik eta holakoik ez... Horrek gero ikasi doguz, ezpanak pinttati ta...horrek gauzok gero ordun ez. Ez, ez, ordun ez. Orraztu ta ba bai. Pelukeixa be noz juango giñan ba? Sei hillabetetik behin edo... ebakitzea edo baiñe...

- Ebakitzero? Ta permanenti ta...?

- Bai, bai, permanenti be bai baiñe... "al año San Juan" eitten genduen e?

- Permanenti igual Aste Santutan edo...

- Bai! On juten gazen modun ez!

- Ta gonakaz eta depilaziñorik bai? Edo...

- Ez, ez... Hori be gero hasi nitxan neure buruai neu bixkat eh... Hasi ez banitxan hobeto!

- Ya baiña gonie euki ta han ulak? Edo...

- Ez neukan gaztetaz eh...holaik eh...Ez! Gero hasi nitxan baiñe ez, ez... kaltzerdixak jazten gendun ta...udan ba...

28. Ezkondu eta berehala umea ekartzea lege

- **Erref:** OND-015/002
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:01:12. **Bukatu:** 00:03:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

Ezkondu eta berehala umea ekarri behar izaten zen, hori zen legea. Ume bat eta handik gutxira bikiak izan zituen. Senarra itsasora joan zen eta bakarrik moldatu behar izaten zuen.

29. Hondartzan udatiarrak

- **Erref:** OND-015/004
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:05:59. **Bukatu:** 00:07:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza

Laburpena:

<p>Hondartzara aberatsak joaten ziren, udatiarrak. Ezkondu eta gero, umeekin asko joaten ziren. Hondartzara ez baina moilan igerian ibiltzen zen umetan eta gaztetan.</p>

Transkripzioa

- ... hondartzara joaten ziñela ta.

- Bai.

- Baiñe gazte-gaztetan joaten ziñien?

- Gitxi.

- Plaire ez?

- Ni? Ez. Ni plai handire... Aberatsak juten zin. Gure lagunak-eta be juten zin batzuk, baiña ni neu ez na...

- Ta aberatsak, nortzuk zin ba aberatsak?

- Beraniantik etorten zinak. Bai, eudan kaxetak eta eudan gauzak eukitten

eben /eukitxeben/ ta eudantzako zin harek. Ta gu, ba, ni gitxi gaztetaz plaire. Gero bai, gero ezkondu ta honek txikixak zile. Gero ez zeuazen beraniantik eta, e? horrek kendu zin, kaxetak eta beraniantik desapareziu zin. Ta gero geu. Tolduaz-ta eoten giñan. Horixe, eun guztirako, e! honek disfrutaten eben uda guztin.

- Ta ze traje de baño jartzen zendun?

- A bai, traje de baño normala. Ordun ezkontute ba, ba bai. E?

- Ya irakutsi ahañ zan

- E?

- Ya irakutsi ahal zala zeozer.

- Bai, bai, traje de bañukin, hoixe. Bai. Bat edo bi eta umik be bai bai.

- Ta bestela zu gazti ziñanin edo holan...?

- Ez, ez. Ez. Ni akordaten na moilan-ta bai itten gendun igai. Moilan e... erakutsi be ein eustan /eistan/osaba batek: sokiaz amarra, kortxuk ipini hamen ta bera moila gaiñetik ta ni hegalin. Halantxenik ikasi be ein neban! Moillan. Eta baitte hor barran ama ta sari konpontzen eoten zinin, ni umi nintxanin, beti amaaz-ta hortxe neuan beti ondun. Eskolatik urten ta haraxe. Eta pantaloikin akordaten na, pantaloï hutsik juten nitxan arlanpan bera igaide be, asike umi ixan biher nitxan /binitxan/. Ia komuniñoi ein nebanin be ama etxin euki gendun bazkaixe eta biharrera jun zan arratsaldin sari konpontzea. Ta neu hantxe, txintxirrikan ta sari konpontzen, aman ondun, aingero zuri jantzitte. Zelaik zin gauzak.

- Bai, bai, komuniño egunin be...

- Bai

30. Jaunartze handia

- **Erref:** OND-015/005
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:07:52. **Bukatu:** 00:09:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Sakramentuak

Laburpena:

Jaunartzea zuriz jantzita egin zuen hamaika urterekin. Etxean bazkaria egin zuten. Egun hartan ama lanera joan zela gogoan du eta bera inguruan ibili zela. Mezak latinez ematen zituzten eta apaiza bizkarrez egoten zen.

31. Ahizparen ezkontzako komeriak

- **Erref:** OND-015/007
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:10:03. **Bukatu:** 00:13:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Ezkontzako jantzia zuria izan zuen Kontxitak. Ahizparen ezkontza nola moldatu zuten kontatzen dute.

32. Umeen izena aitita-amamen esku

- **Erref:** OND-015/010
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:14:48. **Bukatu:** 00:16:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Jaio eta biharamunean bataiatzen ziren umeak. Izena jartzerakoan, aitita-amamek agintzen zuten.

33. Umeak izatearren bajarik ez

- **Erref:** OND-015/013
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:18:52. **Bukatu:** 00:20:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

<p>Umeak izandakoan, ez zuen bajarik izan. Senarrak, itsasotik etorritakoan, kamioiak kargatzen lan egiten zuen, etxera arraina eta dirua eramateko. Kontxitarek ahizpak lagundu zien umeak zaintzen.</p>

Transkripzioa

- Umiek eukitteran zuk bajarik edo ezer eukitzen zendun?
- Zelaik eukiko gendun? ez geunkan ixebe ta, seguroik eta ixebez ta!
- Ta, orduen, zer kobraten zendun?
- Ixebez, ez banu biharrea ez da eta bazuz biharrea, bai. Ixebez! Ta gixona, hau, itsosun sartu zan honek jaixo zinin. Ta itsosun be gero ez gazkun gerta, baiña bueno. Ta itsosun. Ta gero paraten zinin negun, ez zeuan ixer, ez zeuan paroik be, ez zeuben kobraten. Gero hasi zin paruku te hori, baiña ordun ixebez. Ta ordun ze eitten eban /etxeban/ hiru ume geunkanetik? Barraa, kamionak kargatea jun. Itxos... Negun, karga-deskargan. Ta arraiñe ekarten eban, ta diru. Ni sari konpontzea be ezin nitxan, txikixa neukan artin. Grazixak aizti gazti, ama ta, amaz-ta bixi zan, baiñe honaxe etorri zan, ikusirik... Harek asko lagundu ostan, Kanadaa jun arte.
- Senarra: [...]
- Bai ta berdurak eta gauzak eta be bai, ta baserrire be jutun ziñan laguntzea ta handik be asko bajaten zendun gauzak...

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-02-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com